

LA CÀTEDRA FERRATER MORA DE PENSAMENT CONTEMPORANI DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA

Memòria d'activitats curs 2020-2021

Director: Joan Vergés Gifra
Director Honorari: Josep-Maria Terricabras Nogueras
www.catedraferratermora.cat

La càtedra Ferrater Mora, creada el 2 de novembre de 1989 per iniciativa del prof. Josep M. Terricabras, organitza i promou un conjunt ben ampli d'activitats relacionades amb la recerca i la difusió del pensament contemporani. Tanmateix, des de bon principi, la Càtedra s'ha centrat en dues línies principals. En primer lloc, l'organització de seminaris impartits per pensadors eminents amb un prestigi indiscutible a escala internacional. Són les anomenades *Ferrater Mora Lectures* (Lliçons Ferrater Mora). El primer conferenciant a impartir-les fou el mateix Josep Ferrater Mora, l'any 1989, i els *Guest Professors* dels últims cinc anys han estat Gilles Lipovetsky, Judith Butler, Boaventura de Sousa Santos, Allen Buchanan, Lluís Duch. La segona línia principal d'activitats és la recerca sobre història de la intel·lectualitat catalana –o, si es vol, filosofia catalana. En aquest sentit, cada any, i des de en fa una colla, la Càtedra organitza un simposi sobre un pensador o escriptor català. D'aquests simposis en diem Simposis Trias en honor al patronatge que ens fa *Galetes Biscuits*.

La càtedra Ferrater Mora és una càtedra de pensament –i no estrictament de filosofia– perquè està oberta a la docència interdisciplinària de personalitats d'àmbits diversos, tant de la filosofia com de les ciències o de les arts, siguin formals, experimentals, històriques o humanes.

1. Activitats principals curs 2021-2022

Lliçons Ferrater Mora a càrrec de Gilles Lipovetsky

El prof. Gilles Lipovetsky (Universit  de Grenoble) va ser l'invitat aquest curs a impartir les Lliçons Ferrater Mora. Del dimecres 6 al divendres 8 d'abril del 2022, va impartir un seminari amb el t toll «Vivre   l' poque de l'hypermodernit », que va dividir en tres sessions:

1. L'individualisme   l' ge de l'hypermodernit 
2. La soci t  de s duction
3. Consum risme et bonheur

Les sessions van tenir lloc a la sala de graus de la facultat de Lletres de la UdG.

Gilles Lipovetsky, que té un gran reconeixement internacional per haver contribuït al desenvolupament del pensament anomenat postmodern i per haver treballat els conceptes d'*hipermodernitat* i *hiperindividualitat*, qüestiona el concepte de *postmodernitat*: resulta massa ambigu i, per tant, inadequat. La realitat actual de les societats liberals és, de fet, una hipermodernitat, una «modernitat superlativa» i desenfrenada. Per a Lipovetsky, la societat de l'hiperconsum és una societat de «felicitat paradoxal» perquè, si bé la majoria de la gent es declara feliç, no hi havia hagut mai tantes depressions, tanta sensació de malviure, tantes preocupacions, tantes ansietats. La societat de l'hiperconsum multiplica el gaudi privat, però es mostra incapaç a l'hora de promoure l'alegria de viure.

La visita de Lipovetsky a Catalunya es va organitzar en col·laboració amb el festival *Vilapensa* de Vilafranca del Penedès, on va fer una conferència. Així mateix, durant la seva estada va dur a terme també una xerrada a l'Institut Europeu d'Humanitats de Barcelona.

International Symposium John Rawls

Els dies 14 i 15 d'octubre de 2021 va tenir lloc a la facultat de Lletres de la UdG el Simposi Internacional sobre John Rawls amb motiu del centenari del seu naixement i el 50è aniversari de la publicació *Una teoria de la justícia*. El simposi, organitzat conjuntament amb la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Pompeu Fabra, va incloure conferències magistrals i taules rodones, així com també taules temàtiques amb comunicacions que van abordar, desenvolupar i tractar críticament el pensament del filòsof polític homenatjat, tal com es pot veure al programa.

John Rawls és un dels filòsofs polítics més importants de l'època contemporània. Segons l'opinió de molts, la publicació d'*A Theory of Justice*, el seu opus magnum, el va convertir en tot un clàssic del pensament polític modern. A mitjans dels anys setanta, Robert Nozick va sostenir que «Avui dia, els que fan filosofia política han de treballar segons la teoria de Rawls o bé explicar per què no ho fan». A la fi del primer decenni de segle XXI, Gerald A. Cohen va sostenir que «en la història del pensament polític occidental, a tot estirar, només hi ha dues obres que podrien fer ombra a *Una teoria de la justícia*: la *República* de Plató i el *Leviatan* de Hobbes». La influència de la teoria rawlsiana en el pensament polític actual, especialment en l'àmbit acadèmic, és un fet indubtable.

Per portar a terme el simposi, es van convidar primeres figures internacionals de diverses universitats europees i americanes, especialistes en l'obra de John Rawls: Jahel Queralt (UPF), Josep Joan Moreso (UPF), Roberto Gargarella (Universidad Torcuato di Tella), Véronique Munoz-Dardé (Uni-

versity College of London), Hugo Seleme (Universidad Nacional de Córdoba) Faviola Rivera (UNAM), Teresa Bejan (University of Oxford), Andrew Williams (ICREA), Michael Cholbi (University of Edinburgh) i, com a ponent principal, un dels més destacats i influents intel·lectuals de l'actualitat, el prof. Philippe van Parijs (Université de Louvain).

També es va fer un *Call for papers* que va tenir una gran resposta, ja que investigadors i doctorands de tot el món van presentar 66 propostes de comunicació, de les quals 36 van ser seleccionades per ser exposades durant el simposi.

El simposi va combinar sessions presencials i en línia (totes les sessions presencials també es van poder seguir en línia), cosa que va permetre la internacionalització del simposi i superar les dificultats de moviment de les persones provocades per la pandèmia de covid.

Es va crear un web del imposit, en català, castellà i anglès:

<https://sites.google.com/view/rawlssymposiumgirona2021/>

La biblioteca del barri vell també es va afegir als actes del simposi dedicant una petita exposició a l'obra de Rawls.

El simposi va ser un èxit de participació i assistència i, sens dubte, va ser l'acte més destacat a escala estatal i un dels més importants en l'àmbit europeu de tots els dedicats a commemorar la doble efemèride.

Totes les sessions van ser enregistrades i estan penjades al web i al repositori digital de la UdG.

Fruit del simposi, i en col·laboració amb el Centre d'Estudis de Temes Contemporanis de la Generalitat de Catalunya, la revista *IDEES* va publicar un dossier dedicat a John Rawls en què constaven algunes de les ponències del simposi. La revista està publicada en català, castellà i anglès.

Simposi Trias sobre José María Valverde

Des de fa anys, la Càtedra Ferrater Mora participa en una recerca de gran abast sobre la filosofia a Catalunya que recupera i difon el pensament dels principals pensadors catalans moderns ja desapareguts i n'examina la importància, la influència i la vigència. Fins ara ha organitzat simposis sobre Josep Ferrater Mora (2002), Eusebi Colomer (2003), Ramon Turró (2004), Joaquim Xirau (2006), Eduard Nicol (2007), Eugeni d'Ors (2008), Joan Maragall (2010), Salvador Dalí (2012), Francesc Pujols (2012), Josep Maria Corredor (2013), Joan Crexells (2013), Francesc Mirabent (2014), Raimon Panikkar (2015), Francesc Xavier Llorens i Barba (2015), Jaume Balmes (2016), Josep Maria Capdevila (2017), Maria Aurèlia Capmany (2018), Federica Montseny (2019) i Pere Coromines (2020). Els llibres resultants del simposi es publiquen a la col·lecció «Noms de la Filosofia Catalana», publicada a l'editorial Documenta Universitaria.

El simposi d'aquest any, organitzat en col·laboració amb el Memorial Democràtic i l'Ateneu Barcelonès, va estar dedicat a José María Valverde i va tenir lloc els dies 16 i 17 de desembre del 2021, a l'Ateneu Barcelonès.

El simposi va poder reunir alguns dels especialistes més reputats en l'obra de José María Valverde, i també va comptar amb un recital de les seves poesies a càrrec de l'actriu Sílvia Bel, a partir d'una selecció efectuada pel poeta Narcís Comadira. El simposi va voler commemorar els 25 anys de la seva mort llegint i reconsiderant el pensament i la influència d'aquest intel·lectual, filòsof, poeta, crític literari, assagista, historiador de les idees i traductor que fou José María Valverde.

Totes les conferències van ser en enregistrades i ja es poden visionar per internet al web de la càtedra. Està prevista la publicació de les actes a finals del 2022 en la col·lecció de la càtedra «Noms de la Filosofia Catalana».

Cicle de conferències «Episodis de la història jueva»

El cicle, en la seva dissetena edició, organitzat conjuntament amb l'Institut d'Estudis Nahmànides del patronat Call de Girona, va tenir lloc del 30 de setembre a l'11 de novembre de 2021 a la seu de l'Institut d'Estudis Nahmànides, al call jueu de Girona.

En aquesta ocasió el cicle es plantejà com una invitació a reflexionar sobre una colla de moments molt concrets, que podrien semblar anecdòtics, però que són molt significatius de la història jueva. La idea era que, a partir d'un fet o un episodi particular, el públic es familiaritzés amb els contextos, les dades de referència, les causes, les conseqüències, els fets preliminars i els fets subliminars que ajuden a entendre alguns dels fenòmens més importants en la trajectòria històrica del poble jueu: la fundació de l'Estat d'Israel, el procés d'assimilació de la població jueva europea, la Xoà o l'establiment de les noves comunitats jueves a la Catalunya contemporània (clicu aquí per obtenir el programa en PDF). El programa de conferències va ser el següent:

- 24 de març: 1881, *Inici de l'arribada de persones jueves a la Barcelona contemporània*, per Manu Valentín (vegeu el vídeo de la conferència).
- 21 d'abril: 1933, *Hannah Arendt publica Rahel Varnhagen, un assaig sobre una dona jueva del s. XVIII*, per Stefania Fantauzzi (vegeu el vídeo de la conferència).
- 5 de maig: 1919, *Irène Némirovski arriba a França amb la seva família, fugint de la Revolució*, per Monika Zgustová (vegeu el vídeo de la conferència).
- 26 de maig: 1969, *Golda Meir esdevé primera ministra de l'Estat d'Israel*, per Joan B. Culla

Totes les conferències van ser enregistrades i es poden visionar al web de la càtedra Ferrater Mora.

Inventari de la segona part del llegat Ferrater Mora

El 2021 va finalitzar el procés d'inventari i classificació dels materials arribats el mes d'agost del 2020 des de Filadèlfia (EUA), corresponents a la segona part del llegat Ferrater Mora que encara estava en possessió de la família Ferrater Mora-Cohn. La donació va ser efectuada pel Sr. Clifford P. Cohn, fill de la prof. Priscilla Cohn, vídua de Ferrater Mora, que va morir el juny del 2019. L'enviament estava format per llibres, materials i documents que completaran el llegat Ferrater Mora, que ja està disponible a la Universitat de Girona.

En aquesta catalogació s'han inventariat 1.559 articles de premsa, 318 mecanoscrits de Ferrater Mora, 610 cartes de Ferrater Mora, 2.964 cartes de la prof. Priscilla Cohn i 4 caixes de materials del *Diccionario de Filosofia*. Alguns materials han quedat dipositats a la càtedra Ferrater Mora, pendents de classificació, i altres han quedat dipositats al magatzem de la UdG pendents d'estudi i classificació.

A la càtedra Ferrater Mora també hi ha quedat dipositat el fons fotogràfic de Josep Ferrater Mora. Aquest fons consta de 1.100 diapositives, 1.960 diapositives en carros, 6.192 diapositives en calaixos, 1.650 diapositives de 7x7 cm, 2 negatius de 35 mm, originals en blanc i negre i s'estimen un total de 210 reportatges. Està previst col·laborar amb el Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya per digitalitzar i classificar aquest fons documental.

Versió Digital del Diccionario de Filosofía, de Josep Ferrater Mora

La càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani de la Universitat de Girona segueix treballant juntament amb Geminatae Editiones en les tasques d'actualització i manteniment de la versió digital del *Diccionario de Filosofia* de Josep Ferrater Mora (<https://www.diccionariodefilsosofia.es/>). La càtedra Ferrater Mora, a més a més de vetllar per la qualitat de la versió digital, es fa càrrec de la tasca acadèmica relacionada amb l'actualització del *Diccionario*.

2. Publicacions de la càtedra Ferrater Mora

El 2022 va sortir publicat a Arcàdia Editorial les Lliçons Ferrater Mora que Judith Butler va impartir a la càtedra Ferrater Mora. El llibre porta per títol *Quina mena de món és aquest?*

A finals del 2021 va sortir publicat a l'editorial Documenta Universitaria el llibre *Pere Coromines: el gran polifacètic*, fruit del simposi que li vam dedicar el 2020. És el número 18 de la col·lecció «Noms de la Filosofia Catalana».

Al web de la càtedra Ferrater Mora s'hi recullen totes les publicacions. A finals d'aquest 2022 està previst que surti publicat el volum núm. 19 de la col·lecció «Noms de la Filosofia Catalana», dedicat a José María Valverde.

3. Altres activitats

A part de les activitats principals, la càtedra Ferrater Mora organitza conferències, cursos, seminaris i simposis en col·laboració amb diverses entitats catalanes. Així, aquest curs 2021-2022 podríem destacar-ne les següents:

- Seminari «Pensar el Narcohumanisme: implicacions individuals i col·lectives del món com a farmàcia», que va tenir lloc dimecres 23 de març de 2022, al centre cultural La Mercè, i fou el resultat d'una col·laboració entre la càtedra Ferrater Mora i el Bòlit-centre d'art contemporani. A partir de l'exposició «Narcohumanisme. Farmàcies i estupeficients a les pràctiques artístiques actuals», els assagistes i comissaris, Eloy Fernández Porta i Núria Gómez Gabriel, i el filòsof Laurent de Sutter, es van trobar en aquest seminari per pensar les implicacions individuals i culturals del narcohumanisme.
- Simposi sobre ètica i discapacitat «Les paraules i les persones», organitzat conjuntament amb l'associació Frater i que va tenir lloc a la facultat de Lletres de la Universitat de Girona els dies 20 i 21 de juny de 2022
- Cicle de conferències «La diversitat religiosa a Catalunya», organitzat conjuntament amb la biblioteca pública Carles Rahola de Girona, per presentar la notable diversitat de confessions religioses que ara mateix hi ha a Catalunya i, més específicament, a les comarques gironines. El cicle va comptar amb conferències de Mar Griera, Josep Lluís Carod-Rovira, Mostafà Shaimi, Jordi Pigem i Ramon N. Prats. El cicle va finalitzar amb una taula rodona amb representants de diferents confessions religioses moderada pel director de la càtedra Ferrater Mora, Joan Vergés Gifra.
- Curs «L'Europa de l'Est al segle xx: poetes, prosistes i pensadors», impartit per Xènia Dyakonova i organitzat conjuntament amb la Casa de Cultura de Girona, i que va tenir lloc del 4 d'abril al 27 de juny de 2022.

- Curs «Filosofia coetània. Deu llibres de filosofia del segle XXI per estar al dia», organitzat en col·laboració amb la Casa de Cultura de Girona, i que va tenir lloc del 22 de març al 31 de maig de 2022 i va ser impartit per Alba Padrós i Max Pérez (investigador contractat per la càtedra Ferrater Mora).
- Seminari «Raimon Panikkar. Una cristofania. Identitat cristiana en el món contemporani. ¿Qui és el cristià?», en col·laboració amb el seminari intercultural Raimon Panikkar.
- 1a Jornada «Tems de Filosofia a Girona “Parlem de drets i llibertats”», que va tenir lloc el dissabte 26 de març al centre cultural La Mercè. L'acte estava pensat sobretot per a estudiants de secundària i estudiants universitaris, però obert a tothom. S'hi van abordar qüestions com ara la llibertat d'expressió i els seus límits, la convivència en una democràcia, la justícia, la situació dels drets fonamentals durant la pandèmia de la covid, etcètera.
- Club Trias de lectura d'assaig, en col·laboració amb l'aula d'humanitats del centre cultural La Mercè, de Girona.
- Summer School: «Science, Religion and Health», en col·laboració amb la UAB i que va tenir lloc a la facultat de Lletres de la UdG, del 13 al 16 de juny de 2022
- Conferències:
 - «Linguistic justice against multiculturalism?», per Philippe van Parijs 14/10/21
 - «Filosofia de la icona», per Joan Garcia, 20/12/21
 - «Feixisme persistent. Radiografia d'una amenaça. Per què sedueix la nova extrema dreta?», per Alba Sidera, 8/06/2022